

PREU DE SUSCRIPCIÓ: una pesseta TRIMESTRE.—UN NÚMERO SOL, 10 céntims.—ATRASSAT, 15.

Ab lo present número donem per folletí de la plana número 29 á la 36 inclusive, de la comedia catalana en 2 actes,

LAS CAUSAS PODEROSAS

Un ministeri partit pe 'l mitj

En virtut de la vigent lley de pressupostos, se ha suprimit lo ministeri de Foment y en cambi se han creat dos nous departaments ministerials ab los noms de ministeri de Instrucció pública y Bel·las Arts un d' ells, y l' altre, ministeri de Obras públicas, Agricultura y Comers.

Aixó és la forma que s' ha usat; pero 'l fondo és que s' ha partit pe 'l mitj lo fins avuy anomenat ministeri de Foment.

Lo fet sembla que obeheix á desarrollar ab mes acert lo programa de regeneració que 'l govern té compromís y necessitat de implantar.

Hi ha qui suposa que tot és qüestió de compromisos personals y de favoritisme. Nosaltres no entrem ni surtim en aixó de 'ls proposits amagats, perque com tampoch se 'n treu res de aqueixas suposicions y sempre obrem ab intenció recta y á impuls de 'l bé general, tenim *la candidès* de créurer y la franquesa de dir que suposem en tothom la mateixa noblesa nostra de comportament.

Per altra part, no podem pensar que cap govern vulga portarse malament pe 'l gust de no ferho be. Ningú mes interessat que 'ls ministres en que vaji be la gestió de la cosa pública.

Peró hi ha 'l ditxo «pensa mal y no errarás» y á ell casi sempre s' até 'l poble.

Deixemnos de filosofias y anem á 'l nostre objecte, que 's refereix á dir quatre paraulas respecte

á un de 'ls pensaments que sembla vòl desarrollar el Sr. García Alix, primer ministre de Instrucció pública que tenim.

Fem referencia á la idea de protegir y regenerar lo teatro nacional. Algún periódich li suposa la intenció de entrar en aquest important assumpte en un camí de completa reforma, comensant per establir en Madrit un teatro ab una forta subvenció de l' Estat.

Aixó serà un propòsit bo; pero trovem que no és lo que ha de servir de punt de partida.

En primer lloch, deixa véurer un privilegi centralisador; en segon lloch no resol res en favor de l' art, y en tercer lloch no constitueix una base sòlida per sostenir cap reforma útil.

La cosa exigeix una meditació especial. Lo primer que s' ha de fèr per millorar la vida de 'l teatro nacional és que hi hagi obras bonas y dignas, intérpretes intel·ligents, y medis de que 'ls empresaris puguin dedicar-se ab probabilitats d' obtenir alguna utilitat á 'l desarrollar la industria artística de las especulacions teatrals.

Per consegüent, avans de pensar en subvencionar aquet ó á aquell colisseu, convé estimular á 'ls autors dramàtics y lírics per medi de certàmens y premis de importancia que 'ls animin á produhir los fruyts de son ingeni; convé examinar be 'l fondo de las obras escénicas, á fi de que no s' utilisi 'l teatro com medi de desmoralisació de las costums; és necessari dignificar la professió de 'ls artistes, fentne realment una carrera y obligant á apèndrer moltes assignaturas y moltes nocions de que avuy la major part careixen, donantlos hi, en cambi, la seguritat de que á 'l tenir títol d' artista dramàtic ó líric-dramàtic, podran guanyarse la vida y no aniran, com passa avuy á la major part, de la Seca á la Meca, sense tenir cap seguritat per surtir de una situació que moltes vegadas és verdaderament

aflictiva y fins desesperada, á exepció de 'ls que sobressurten de las mitjanias. Es, per últim, convenient, protegir á las empresas, facilitantlos en tot quant depengui de l'Estat la manera d'obtenir un guany proporcional.

Tot aixó vól dir que s'ha de comensar per reformar la lley de Propietat intelectual, adicionar la de Instrucció pública y tréurer molts trabas de la de Pressupostos, relacionadas ab la explotació de 'ls espectacles públichs.

Després és precis recordarse que si Madrit és la capital de Espanya no ha de sèr ventrell d'Espanya; que la literatura castellana no és la única literatura espanyola; que existeixen teatros regionals; que no tot lo de diversions escénicas ha de anar á càrrech de 'l govern central; que s'ha de obligar á 'ls Ajuntaments á subvenir aquet ram de un espectacle nacional que, ben portat, influeix en gran manera en la cultura de 'l poble, y s'han de tenir en compte per part de 'l ministre altrés consideracions importants si desitja donar fonament segur á la reforma de 'l teatro. Es mes; nosaltres creyem que per si sol no ferá be la cosa cap ministre; y per lo tant, veyem la necessitat de que intervinguin en l'estudi de 'ls treballs preliminars personas coneixedoras de l'assumpto, que, ja que no és propiament polítich per sort, permet que 'l govern lo consideri d'un modo distint d'altres de 'ls que exigeixen miras de partit.

Si 'l Sr. García Alix vól demostrar sas dots en aquet punt que en realitat val la pena, pensi be en l'assumpto y allavors se veurá que ha estat útil baix aquet punt de vista 'l fet de partir pe 'l mitj lo ministeri de Foment.

P DE R.

Estrenos catalans

A ca 'l sabatè, juguet cómic en prosa, original de D. JOSEPH ASMARATS, estrenat en lo teatro Zorrilla, de Gracia, la nit de 'l 21 Abril.

La concurrència que presencia l'estreno d'aquesta obreta, quedá agradablement satisfeta com ho demostrá ab las continuas riallas que ressonaren per la espayosa sala durant lo transcurs de la representació.

La multitud de xistes que campejan en la obreta y la indole especial de 'l llenguatge que l'autor fa parlar á dos de 'ls personatjes no desmereixen en res la senzilles de 'l argument; á 'l contrari, 's fa recomanable á 'ls aficionats á qui va dedicada la obreta, y que no duptem sabrán correspondre, puig, A ca 'l sabatè está destinada á córrer per tots los escenaris de las societats.

La execució molt ajustada per part de tots, ó siga de la Srta. González, y Srs. Deu, Treviño, Rojas y Masvidal que á 'l final reberen molts aplausos junt ab l'autor que fou demanat der la concurrència.—U. C. B.

Revista teatral

Liceo.—La obra inaugural de temporada de Primavera fou la germana de *Alcestes* y *Orfeo*: *Ifigenia en Taurida*, de Glück.

Saborejant las innombrables bellesas de la inspiradíssima citada obra, anárem á 'l Liceo pera gosar ab s'audió: frescas teniam á la memoria aquellas escenas en que hi palpita de debó 'l sentiment, la sublimitat en vers

lo mes ideal de 'l concepte estétich; la puresa en los procediments; la idea inicial d'una justa y artística reforma en l'art lírich; hont lo compositor sense exigencias de cap mena corre sempre inspirat per tots los extrems de 'l pentágrama.

Aixís, esperansats, anárem á 'l teatro.

Pero la mes negra decepció 'ns deixá frets.

¡Quina manera de tocarla y dirigirla y cantarla!

Ni 'l mateix Glück l'haguera coneguda.

Aquella no éra *Ifigenia en Taurida*; era un altre obra no anunciada en los cartells.

Per eix motiu 'ns permetrán nostres lectors, que no parlem de *Ifigenia* ni de sa execució.

Si l'espay 'ns ho permetés, diríam quatre paraulas respecte 'l comportament que han observat propietaris y abonats en las representacions de *Ifigenia*; pero... direm algo.

En los molts anys que fá anem á las funcions de 'l gran teatro, no havíam sentit tan descomunal escándol, tan rebaixada la dignitat personal, ni tan trepitjat lo respecte á 'ls demés.

Ni en la plassa de toros.

¿Que no 'ls agradaba la música? Donchs tenian lo camí espedit per'anarse'n á la Rambla y de la Rambla, á 'l Folis, ó á 'l Eden, ó á la Unió; pero may en aquella actitud estarse entre personas decents.

Podían dormir com ho feyan durant las representacions de las obras de Wagner per' sortir després fent elogi de las mateixas: podían no estar atents á la que 's representaba; pero tenian de recordar que á 'l teatro se hi va pagant, que s'hi ha de guardar rigorosa composura y que allá hont acaba 'l deber de 'l un comensa 'l dret de 'l altre.

Si lo que 's féu aquellas nits és lo preludi d'una nova manera de assistir á 'l teatro y aquesta queda acceptada, 'ls que hi anem per afició y per forsa, haurem d'anarhi ab bonas trallas.

Eldorado.—Estreno de *La cara de Dios* drama lírich en tres actes, de Arniches la lletra, y de 'n Chapí la música.

Radicalment s'aparta de 'l trassat establert per' aquesta classe de treballs; obra nou camí, inicia nou rumbo.

Son argument és melodramátich ab tots sos incidents sensacionals.

L'assumpto 's fá simpátich tot desseguida per la indole de 'ls personatjes que 'l desenvollean.

La nota dominant és la popular, nota que captiva per sa originalitat y per las vibracions intensas que naixen á 'l refrech de oposats sentiments.

Lo públich se 'ls fá sèus y ab ells riu y plora, gosa y sofreix, enlayra la imaginació á 'ls embats de la placidés d'una vida honrada y sent com li naixen de l'ànima espurnejant pe 'ls ulls, las tendras manifestacions de amor á 'ls efluvis de petons y abrasadas paternals, y sent la repugnancia que donan certs tipos y certas ideas dissolvents en l'ordre moral, estravalarias ideas que paulatinament minan la felicitat, la ditxa, la vida de la familia honrada que ayma 'l treball pèra tenir lo goig de disfrutarne, de gosar de sos benéfichs resultats de pau, armonía y benestar.

Los personatjes y fins algunas escenas nos feren recordar *Juan José* y *La taberna*.

Lo treball de 'l Sr. Arniches és perfecte, en sa part literaria; en la dramática podriam demanar mes concentració, mes fixesa en los detalls que conduhiexen á 'l final.

Lo Mtre. Chapí 'ns ha donat un'altra proba de son

talent. En tota la partitura no hi hem vist una nota que no representi en lo drama, part de 'l tot de 'l personatge que representa.

Desde 'l comensament ja se sent lo presentiment de la catàstrofe final: tot respira certa tristesa, melanjia, que predisposa, prepara, á l' espectador per' que arribi ab interés sempre creixent á la conclusió de 'l drama.

L' éxit fou franch, espontáneo, ruidós.

La execució, justa y armónica.

Lo Sr. Gil, ne feu una verdadera creació de 'l manobra *Doroteo*, fent gala d' una encantadora naturalitat; foren aplaudits lo Srs. Capsir y Nadal.

La Srta. Bordás tindria de menester mes nervi dramàtic, mes energia, mes arranque. En certas situacions que 'l foc s' aviva, sa manera de declamar es gangosa, freda, rítmica.

Las Sras. Campos y Sacanelles arrodoniren l' execució y contribuïren á l' éxit

Molt be las decoracions de 'l Sr. Urgellés. — A. DE LA FLORIDA.

Una conferencia interessant

Sentim que la índole d' aquest periódich no 'ns permeti estendre'ns respecte á l' acte realitzat en lo local de la Unió regionalista ab la conferencia donada poch's dias ha pe 'l soci D. Manel Raventós, sobre 'l desconeixement de las qüestions de 'ls alcohols per part de nostres hisendistas.

Ompliríam tot lo número de avuy si volguéssim donar compte detallat de las grans vritats que va dir allí 'l Sr. Raventós, qui ab gran aplech de datos y xifras extretas de documents oficials, va demostrar que 'ls ministres d' Hisenda no tenen en aquest punt cap noció de lo que haurían de fer si vetlessin realment per' que en las lleys hi hagi sempre un esperit de justícia, de serietat y sobre tot de la moralitat absoluta, com convé á tot Estat que de formal se precíhi.

Lo Sr. Raventós, ab frasse senzilla y eloqüent va deixar plenament probat que las disposicions dictadas en diferents formas contributivas de l' any 1888 ensá, han sigut perjudicials á 'l Tresor públich y han facilitat en gran manera 'l contrabando en l' assumpto d' alcohols; obligant á satisfer uns drets tan excessius, que cap industrial de bona fe pót aguantarlos. Ademés va deixar sentat que 'ls nostres hisendistas no fan mes que copiar disposicions extrangeras, sense mirar si 's la implantació convé ó no á Espanya, y que segueixen una pauta falsa á 'l pensar que ab grans exigencias lograrán millorar la industria de destileria y reforzar l' import de 'l impost, puig los fets y 'ls datos aduhits denotan tot lo contrari.

Felicitem de veras á 'l conferenciant Sr. Raventós que coneix á fondo aquest assumpto, y felicitem també á la Junta de la Unió regionalista que va disposar aqueixa conferencia, de gran interés per' Catalunya.

Segurs estem que ab actes com lo que referim se fa mes bè á 'l catalanisme que no se 'n hi farà may ab aquells actes (?) aparatosos y altissonants de altr's entitats á las que agrada fer molt soroll y donarse un llustre impropí de 'ls que prefereixen treballar prácticament per la causa catalana.

Aixís ho ha reconegut la premsa que s' ha ocupat de la conferencia, y aixís ho apreciàren las distingidas personas que van anar á 'l saló de la Unió regionalista 'l vespre en que 'l Sr. Raventós va donarhi sa conferencia, que sigué verdaderament important. — P.

Secció de Montepíos

—S' ha constituït una societat de seguros mutuos ab lo títol de *La Iberia*, ab la idea de prevenirse 'ls amos contra 'ls efectes de la nova llei d' accidents de 'l treball, promulgada en 30 de 'l passat Jener.

Forman la Junta Directiva: D. Augusto Viñamata

Nochetti, president; D. Marcos Mir Capella, vispresident; D. Joan Más Bagá, secretari; y vocals, D. Joaquim Alorda Bosch, D. Eduardo Puig Corcereny, D. Joan B. Topete Arrieta, D. Aristides de Artiñano Zuricalday, D. Attilio Bruschetti Mariotti, D. Narcís Bordas Mateu, D. Esteve Sala Corbera y D. Julio Marial Tey. L' advocat assessor és D. Joseph Pella y Forgas, y D. Jordi Jubany és l' agent general.

Aqueixa societat, legalment constituïda baix escriptura pública ab subjecció á lo disposat en l' article 12 de l' esmentada llei, está domiciliada en lo carrer de Pelayo, 12, principal.

Coneixem lo prospecte, 'ls Estatuts y las tarifas per regular las cuotas, y no creyem exagerar dient que ofereix moltes ventatjas á 'ls fabricants y á 'ls industrials, oferintlos medi, ab pagos molt petits relativament, de estalviar-se mals-de-cap y sumas de consideració en cas de que algún de 'ls seus treballadors sufregi una degradació en lo treball.

Amants com som de la mutualitat, no tenim inconvenient en recomanarla eficament, en la ferma creencia de que quantas personas s' hi inscriuran agraïràn nostra recomendació.

— Hem tingut ocasió de lleir lo Reglament de la germandat *El Progreso español*.

Va precedit de un preámbul molt pretensions y altissonant; en lo qual se confonen dos ideas que no tenen prou conexió; aixó és, las Caixas de ahorro y las Sociedades de socorro mutuo; tot per venir á dir que *El Progreso español* és lo *non plus ultra*.

En efecte, diu que está convensut son autor, que cap de las germandats pót compararse BAIX CAP CONCEPTE ab *El Progreso Español*.

Sembla que aixó significa una perfecció y una serie de innovacions may vistas. Pero tot lo de 'l reglament és vist y está organitzat en millor forma en altr's associacions: lo únich nou és l' art. 46 que vincula la Direcció en una persona determinada; vinculació tan categórica, que fins per malaltia ó ausencia de 'l director que allí 's nombra ell mateix assignant-se un sou semestral, ell és qui ha de designar son substitut.

Per lo demés, en aquest Reglament s' hi véu la apropiació de ideas agenas, una confusió que pót donar lloch á equivocacions ó á discussions y disgustos, y unas desventatjas si se 'ls compara ab estatuts de germandats ja establerts avans de *El Progreso español*, ó siga, de 25 de Febrer de 1898.

Aconsellem á 'l públich que quant s' enteri d' aqueix reglament, 's fixi be en la lletra y en l' esperit que l' informa.

Repertori de fora

Madrid.— Estem passant verdadera ratxa d' estrenos: diguemne quatre mots qu' és lo que permeten aquestas correspondencias.

En lo teatro de la *Sarsuela* tingué lloch la de Lluís Larra y de Cereceda, titulada: *El maestro de obras*.

Desde las primeras escenas se guanyá 'l favor de 'l públich per sas moltes y superfines bellesas literarias.

¡Llástima que la enlletxeixin alguns xistes de gust duptós!

No obstant, lo públich aplaudi estrepitosament las mes principals escenas.

La música de 'l mestre Cereceda és fácil y ben sentida. No dupto que tot seguit se farà popular.

Los dos autors tingueren que surtir á las taulas á rébrer los expontáneos aplausos que 'l públich los hi tributaba.

Lo reputat pintor escenógrafo Sr. Muriel, ha pintat un teló qu' ell sol basta per' acreditar á un artista.

Es ben cert que la execució perfecta determiná que la obra fós ovacionada.

Las Sras. Lucrecia Arana, Mavillard y González y los Srs. Moncayo, Ruiz de Arana y Sigler, junt ab los autors y pintor, reberen á 'l final estruendosos aplausos.

A 'l bonich teatro Lara tingué lloch l' estreno de 'l molt xamós saynete en dos actes, de Ricardo de la Vega, titulat: *El barón de Tronco-Verde*.

L' autor lo titula comedia; pero en mon concepte no 'n té no mes que 'ls personatjes, la sátira que usen y per que ell aixís l' ha batejada.

Pero de son estudi se'n deduïx que la idea cardinal que feu agafar la ploma á l'insigne saynetero fou escriure un preciosíssim y delectós saynete.

L'assumpto és tréure á las taulas de l'teatro aquets tipos carregats de pretensions y orgull que per ésser qui són se creuen los amos de l'món; que ficats en política han tingut los colors de l'arch-iris manifestats per sa insolencia y atreviment.

Y aixó dit ab la gracia y exactitut de llenguatge que caracterisa á l'autor de *La verbena*, fa que l'públic rigui y li vingui á la memoria tipos qu'ha vist y tocat en la vida real.

En *Tronco Verde* tothom veje l'blanco hont se dirigen los tiros de la sátira.

La execució, encarregada á la Valverde, Suárez, á Balaguer, Larra, Ramírez, Morano y Vigo, sortí de primera.

La companyia de Romea ha deixat, (Dèu fassi que duri) la flamench, lo xulo, las pateneras, etc., etc., per entrar de debó en lo género formal.

Ho ha fet ab una sarsueleta de l'conegut escriptor Adolfo Luna y música de l'mestre Mateos, titulada: *El velorio*.

Foren los autors ab justicia cridats á las taulas, rebent de l'públic una entusiasta ovació.

Loreto Prado feu tan bon treball d'actriu com de cantant, y junt ab la Sra. Flaquer y ls Srs. Chicote, Pozar, Molinero y Nart, foren aplaudits.—SELVA.

Reunions particulars

La Granada.—Fa poch temps ha debutat la companyia de pantomima que dirigeix lo pierrot D. Manel Rodríguez. Nosaltres hi hem vist *El huerfano de París* en la qual se distingeix aquest aixerit artista, la senyoreta Adela y l'Srs. Martí, Prats (Patufa), Ferrer, Sarriá y Roca. També van representar la comedia *El marido de mi mujer*, prenenthi part la Sra. Anglada y los senyors Martin, Millá y Estellés, que foren aplaudits.—A. P.

Institut obrer graciense.—Dos representacions de l'dramet *Una limosna por Dios* y dos de la sarsuela *Niña Pancho* (las quals s'han efectuat en las darreras funcions).

Aixó qué proba? Que van anar be. Mereixen aplauso la Srta. Baucells y ls Srs. Devenat, Vergués, Perelló, Bonet y Costa (en especial los dos primers) en lo drama que va agradar molt, y las Srtas. Puerto y Taruguet aixís com lo noy Vives en la segona. La Srta. Baucells va recitar ademés lo manólech *Si, senyors*, obtenint aplausos.

En la primera de ditas funcions lo Sr. Vergués va representar ab molt acert lo drama-manólech *Sacrilegio*.

Va ser aplaudit.

Va dirigir la escena l'Sr. Santamaria, y la part musical lo Sr. Boadella.—A.

Saló de descans

—L'Ajuntament de Palma ha celebrat una lluhida festa en honor de l'inspirat poeta y distingit bibliòfil don Geroni Rosselló y Riera, mestre en Gay saber: A l'efecte va disposar que avans d'ahí, diada de S. Jordi, 's proclamés á l'Sr. Rosselló fill benemérit de Mallorca, colcant lo retrato seu en la Galeria de homes ilustres de las Balears.

Agrahim la atenta invitació de aquella Corporació municipal, á la que no hem pogut donar publicitat per haverla rebuda quant ja havia surtit Lo TEATRO CATALA de l'dia 15.

—Lo Sr. Gobernador civil D. Eduardo Sanz y Escartín ha tingut la galanteria de enviarnos un exemplar de sa obra *El individuo y la reforma social*, que té una utilitat extraordinaria y que l'seu contingut mereix sér degudament apreciat, tant pe 'ls amos com pe 'ls treballadors. Aquesta obra denota la ilustració de l'Sr. Sanz y Escartín y proba las grans qualitats que posseïx per desempenyar l'important y dedicat càrrech polítich que exerceix en aquesta provincia. Bona proba n'és lo tacto y la prudencia que usa per solucionar ab facilitat las vagas que 's han presentat d'ensá que está aquí de gobernador. Lo Sr. Sanz y Escartín s'até no sols á la lley

escrita, sino á las lleys de la moral que proclama en sa obra.

Estudiarem lo llibre de referencia, que be ho mereix, y direm nostra humil opinió referent á son contingut.

Entretant donem las gracias á l'autor per sa deferencia envers nosaltres.

—S'ha publicat impresa en un petit quadern la poesia *Revifalla*, de D. Joseph M. Folch y Torres, premiada en lo Certamen darrer celebrat á Sans. En una composició molt patriòtica y que deixa veurer inspiració en son autor.

—Segueix la xifadura de certs catalanistas fent pappers de graciós. No altra cosa mereixen.

Hem llegit en un diari de la capital que una comissió de catalanistas se presentá á l'Alcalde fentli entrega de una sollicitud per' que l'Ajuntament prengui part en una suscripció que 's farà per' regalar un objecte d'art á l'*Orfeo Catalá* y que sigui com á protesta de l'embarch que li trobá la Administració económica.

Quant s'acabarà l'faroleig de ls frescos orfeanistas que 's creuen que 'ls diners de la ciutat son pera gasarlos en cosas superfluas.

Imp. de Ramón Pujol - Tallers. 45.—Barcelona

BANCO VITALICIO DE ESPAÑA

La Previsión y Banco Vitalicio de Cataluña

Compañías de seguros sobre la vida, reunidas

GARANTIAS

CAPITAL SOCIAL.	Ptas. 15.000,000
RESERVAS.	9.800,634
Capitales asegurados desde la fundación de las compañías hasta 30 de Junio de 1898.	211.278,772'82
Pagado por siniestros, pólizas vencidas y otros conceptos hasta igual fecha.	14.471,501'55

Esta Sociedad se dedica á constituir capitales para la formación de dotes, redención de quintas y demás combinaciones análogas, rentas vitalicias inmediatas ó diferidas y seguro de capitales pagaderos á la muerte del asegurado.

REPRESENTACIONES EN TODA ESPAÑA

Domicilio social: Ancha, 64. — Barcelona

ARCHIVO LÍRICO-DRAMÁTICO

Y COPISTERÍA DE

Francisco Pérez Pol

Calle de Roig, núm. 24.—BARCELONA

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

✻ JUAN AYNÉ ✻

FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

~~~~~ Especialidad en pianos de alquiler. ~~~~~
Guitarras desde 5 pesetas.

Toalla FRINÉ

Son ús hermojeja l'rostre, absorveix la grassa del cutis, treu las arrugas, contrau l'poro de la epidermis y evita las tacas, borro y erupcions de la pell.

Rejoveneix y es un tresor per conservar la dentadura neta, forta y esmaltada desapareixent ab son ús lo sarro y l'escorbut.

Se ven en todas las perfumerías